

Examen VSBO PKL

2023

tijdvak 1
maandag 22 mei
07.30 - 10.00 uur

Mens en Maatschappij

Naam kandidaat _____ Kandidaatnummer _____

Beantwoord alle vragen in dit opgavenboekje.

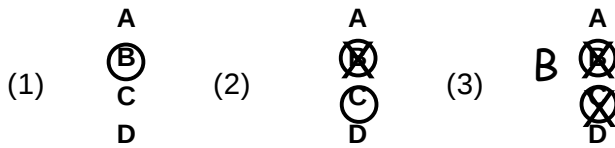
Dit examen bestaat uit 38 vragen.

Voor dit examen zijn maximaal 39 punten te behalen.

Voor elk vraagnummer staat hoeveel punten met een goed antwoord behaald kunnen worden.

Meerkeuzevragen

- Omcirkel het goede antwoord (voorbeeld 1).
- Geef verbeteringen aan volgens voorbeeld 2 of 3.

Bedrijven en de coronacrisis

Lindomar is directeur bij een groot import- en export bedrijf.
Door de Coronacrisis dalen de exportcijfers van het bedrijf.
Hierdoor is Lindomar gedwongen een aantal werknemers te ontslaan.
Na de Coronacrisis hoopt het bedrijf de ontslagen werknemers weer een baan aan te bieden.

- 1p 1 Als directeur vraagt Lindomar regelmatig naar de mening van zijn werknemers en geeft hij hun complimenten.
→ Welke leiderschapsstijl hoort bij Lindomar?
-
- 1p 2 Het bedrijf heeft een aantal werknemers ontslagen.
Het bedrijf hoopt diezelfde werknemers na de Coronacrisis weer een baan te kunnen bieden.
Welke soort werkloosheid wordt hierboven beschreven?
A conjuncturele werkloosheid
B seizoenswerkloosheid
C structurele werkloosheid
- 1p 3 Een positief gevolg van mechanisering, automatisering en informatisering kan zijn dat er nieuwe beroepen ontstaan.
Een voorbeeld van een nieuw beroep dat is ontstaan, is het beroep van
A administratief medewerker.
B magazijnbeheerder.
C systeembeheerder.

- 1p 4 De werknemers die ontslagen zijn, moeten nu net als andere werklozen een baan vinden. De positie van enkele groepen die al een slechte positie hebben op de arbeidsmarkt, verslechtert nog meer.
→ Noteer een groep die een slechte positie heeft op de arbeidsmarkt.

.....

Alejandro in de filmindustrie

Alejandro wil graag als editor aan de slag. Een editor maakt van verschillende geluidsfragmenten, filmfragmenten en muziek een vloeiende film.

- 1p 5 Werk is elke vorm van lichamelijke of geestelijke inspanning voor jezelf of anderen.
→ Noteer een mogelijk beroep, naast editor, dat Alejandro in de filmindustrie kan uitvoeren.

.....

- 1p 6 Noteer een mogelijke reden voor Alejandro om te willen werken.

.....

.....

- 1p 7 Alejandro is tevreden met zijn salaris. Vaardigheden zijn factoren die de hoogte van iemands salaris bepalen.
→ Noteer een andere factor die belangrijk is bij het bepalen van iemands salaris.

.....

- 1p 8 Alejandro heeft gehoord dat de makers van de film *Danger in Paradise* de cameramannen niet willen betalen.
Welke organisatie kan opkomen voor de belangen van deze cameramannen?
- A de consumentenbond
 - B de vakbond
 - C de werkgeversbond

Toeristische voorzieningen

Xiarella woont op Saba. Een internationaal bekende hotelketen gaat een groot hotel bouwen op Saba. Dit hotel zal direct samenwerken met een kliniek voor plastische chirurgie.
Buitenlandse patiënten kunnen dan in dit hotel samen met hun familieleden bijkomen van de behandeling.

- 1p 9 Welk soort toerisme wil het hotel in bovenstaande tekst aantrekken?
- A dagtoerisme
 - B ecotoerisme
 - C medisch toerisme

- 2p 10 De overheid van Saba wil voor meer voorzieningen zorgen die aantrekkelijk zullen zijn voor toeristen.
→ Geef twee voorbeelden van zulke voorzieningen.

1

2

- 1p **11** De buitenlandse toeristen die de kliniek bezoeken hebben een positief effect op het sociaal milieu van het eiland.
Dit is te merken aan
- A de grote hoeveelheid deviezen die het land binnenstromen.
 - B de interactie tussen mensen van verschillende culturen.
 - C de ontbossing om meer toeristische attracties te bouwen.
 - D de toename van de werkgelegenheid in de toeristische sector.
- 1p **12** Xiarella wil als receptioniste in dit hotel gaan werken.
Welke vaardigheid moet Xiarella zeker hebben om in deze sector te kunnen werken?
- A autoritair kunnen optreden
 - B in het bezit zijn van een rijbewijs
 - C kennis van talen hebben

12,5%

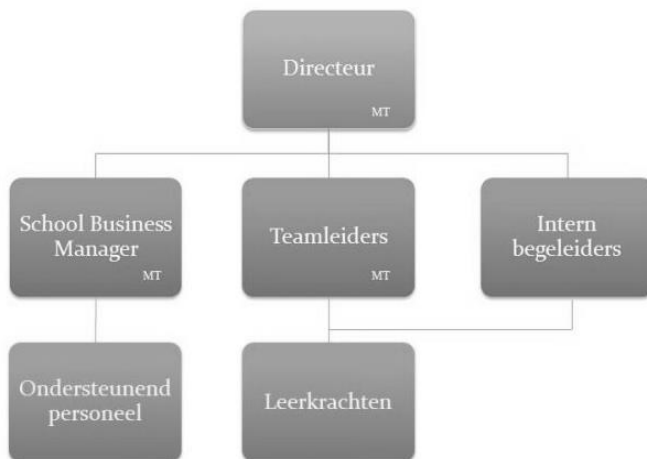

Het inleveren van 12,5% op de arbeidsvoorwaarden van ambtenaren is in 2021 uitgevoerd. Er waren toen twee scenario's mogelijk, waarbij óf ingekort zou worden op het salaris óf op de secundaire arbeidsvoorwaarden.

- 1p **13** Wat was het doel van het inhouden van 12,5% op het salaris van de ambtenaren?
- A dat er bezuinigd zou worden op de overheidsuitgaven
 - B dat er een belastingverhoging zou zijn voor de ambtenaren
 - C dat er een arbeidstijdverkortung zou zijn voor de ambtenaren
- 1p **14** Volgens de minister konden de ambtenaren best inleveren op hun secundaire arbeidsvoorwaarden.
→ Noteer een voorbeeld van een secundaire arbeidsvoorwaarde.

.....

Alle ambtenaren moesten inleveren. Binnen een school is het onderstaande schema als voorbeeld weergegeven.

- 1p 15 Dit schema is een voorbeeld van de
- A arbeidsomstandigheden binnen een school.
 - B formele verhoudingen binnen een school.
 - C informele verhoudingen binnen een school.
 - D normen en waarden binnen een school.

- 1p 16 In welke sector werken ambtenaren?

.....

Jongeren en politiek

Binnen ons Koninkrijk kennen we een veelpartijenstelsel dat meestal een coalitieregering tot gevolg heeft.
Soms leiden conflicten binnen de coalitie, tot een kabinetscrisis.

- 1p 17 Als de regering zijn ontslag aanbiedt wordt de regering
- A constitutioneel.
 - B demissionair.
 - C raadplegend.
- 1p 18 Niet alle landen hebben een vorm van democratie.
Venezuela, bijvoorbeeld, begint steeds meer op een dictatuur te lijken.
→ Noteer een kenmerk van een dictatuur.

.....

Thuis of op school?! Regels zijn regels!

1p 19 Waaronder vallen de taken die leerlingen thuis of op school moeten uitvoeren?

- A normen
- B plichten
- C rechten
- D waarden

1p 20 Kinderarbeid is een vorm van misbruik van kinderen in arbeidssituaties.
→ Noteer een internationale organisatie die opkomt voor deze kinderen en strijdt voor mensenrechten en tegen onrecht.

.....
.....

1p 21 Welke minister is verantwoordelijk voor het uitvoeren van wetten tegen kindermisbruik?

- A Minister van Algemene zaken
- B Minister van Justitie
- C Minister van Sociale zaken
- D Minister van Volksgezondheid

Macht

Joviana heeft een probleem op haar werkplek. Ze doet hetzelfde werk als haar mannelijke collega's maar krijgt minder betaald. Ze besluit om voor haar rechten op te komen.

- 1p 22 Joviana heeft een probleem op haar werkplek.
→ Noteer een manier waarop zij dit probleem zou kunnen oplossen.

.....

.....

- 1p 23 Joviana vindt dat haar werkgever haar rechten niet respecteert. In dit geval houdt haar werkgever geen rekening met haar recht
- A op een eerlijke beloning.
 - B op vrije keuze van werk.
 - C op vrijheid van meningsuiting.

Nieuws! Breaking of fake?

- 1p 24 Wanneer is nieuws breaking news?

.....

.....

1p 25 Geef een voorbeeld van nieuws dat breaking news kan zijn.

.....

.....

Isoko Times

Als journalist voor Isoko Times moet Michael Sambo elke dag op zoek gaan naar nieuws voor de krant. Michael is blij dat hij in een democratisch land woont en dat hij daardoor gebruik kan maken van zijn grondrechten. Hij kan bijvoorbeeld artikelen in de krant schrijven zonder eerst toestemming te hoeven vragen aan de overheid.

1p 26 Welk grondrecht zorgt ervoor dat journalisten zoals Michael Sambo zonder belemmeringen hun werk kunnen doen?

.....

1p 27 Isoko Times verschijnt elke morgen en geeft vooral nieuws over criminele activiteiten en informatie over bekende lokale personen. Welk soort krant is Isoko Times?

- A een avondkrant en een populaire krant
- B een avondkrant en kwaliteitskrant
- C een ochtendkrant en een populaire krant
- D een ochtendkrant en kwaliteitskrant

1p 28 Wat is het voordeel voor Isoko Times van het plaatsen van advertenties?

.....

.....

Vulkanen

artikel 1

artikel 2

Er was een vulkaanuitbarsting op het Caribisch eiland Sint Vincent begin april 2021. Verder zijn er ook twee actieve vulkanen op Nederlands grondgebied, de Mount Scenery op Saba en The Quill op Sint Eustatius.

Er was een vulkaanuitbarsting op IJsland eind maart 2021. Het gevaar is er dat er waarschijnlijk nog een uitbarsting zal zijn in april. De Etna in Italië is momenteel ook erg actief.

- 1p **29** Bovenstaande krantenberichten waren beiden actueel, maar toch was artikel 1 breaking news op Curaçao en Sint Maarten.

→ Noteer een reden waarom artikel 1 eerder in een lokale krant zal verschijnen dan artikel 2.

.....
.....

- 1p **30** Aan welke van onderstaande voorwaarden moet een artikel voldoen om zo objectief mogelijk te zijn?

- A De journalist interviewt alleen één persoon.
- B De journalist maakt gebruik van meer dan één bron.
- C De journalist plaatst het artikel op de voorpagina van de krant.
- D De journalist zet zijn eigen mening in het artikel.

De televisie en de kranten laten dagelijks beelden zien hoe Sint Vincent schade oploopt door de vulkaanuitbarsting.
Door deze constante media-aandacht worden de mensen gestimuleerd om anderen te helpen

- 1p 31 Wij zeggen in zo'n situatie dat de media invloed heeft op de van de kijkers en lezers.
Welk woord hoort op de stippellijn te staan?
- A stereotypen
 - B vooroordelen
 - C waarden en normen

Partido del Pueblo

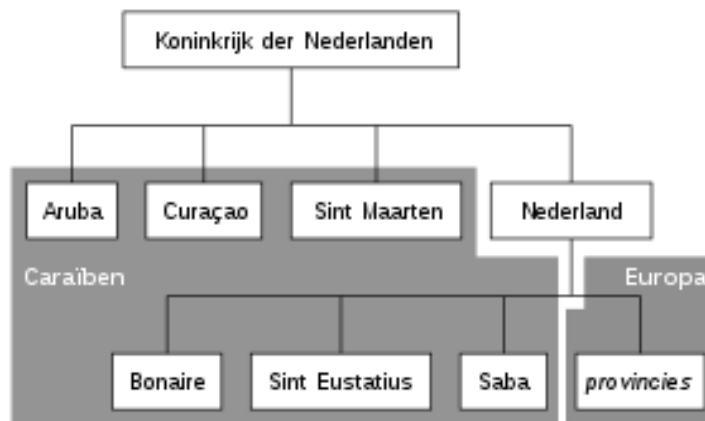
Mario heeft zijn eigen politieke partij opgericht. Hij wil namelijk minister van onderwijs worden om een aantal zaken in het onderwijs te veranderen. Ook wil hij als minister meer direct en persoonlijk contact hebben met de burgers. Zijn broer Boris zegt hem dat hij niet op de lijst van een politieke partij hoeft te staan om minister te worden.

- 1p 32 Mario hoeft dus niet op de lijst van een politieke partij te staan om minister te worden.
Door wie worden de ministers gekozen?
- A door de gouverneur
 - B door de koning
 - C door de politieke partijen
- 1p 33 Burgers vinden dat de politieke partijen weinig contact hebben met de bevolking.
→ Op welk moment zoeken de politieke partijen persoonlijk contact met de burgers?

.....
.....

- 1p 34 Wat is de eerste stap van de gouverneur na een verkiezing?
- A benoemen van een informateur
 - B benoemen van parlementariërs
 - C vertegenwoordigen van de koning
 - D vormen van een kabinet

Staatkundige verhoudingen

Het Koninkrijk der Nederlanden hoe het er nu uitziet.

Op 10 oktober 2010 zijn de staatkundige verhoudingen binnen het Koninkrijk der Nederlanden veranderd.

Het is mogelijk dat in de toekomst het bovenstaande schema weer kan veranderen.

Dit kan gebeuren als bijvoorbeeld pressiegroepen de regering onder druk zetten om de mening van het volk te vragen over een onderwerp.

- 1p **35** Welke bestuursvorm kregen Bonaire, Sint Eustatius en Saba na 10 oktober 2010?
- A De eilanden kregen een status aparte.
 - B De eilanden werden autonoom.
 - C De eilanden werden onafhankelijk.
 - D De eilanden werden overzeese gemeenten.
- 1p **36** Als de mening van het volk gevraagd wordt over een bepaald onderwerp, dan gaat het om een
- A directe democratie.
 - B rechtspraak.
 - C referendum.
 - D vragenrecht.

Wie is de baas?

De Caribische Hervormingsentiteit (CHE) later Caribisch Orgaan voor Hervorming en Ontwikkeling (COHO) heeft op de verschillende eilanden voor onrust gezorgd. In de CHE/COHO zijn er verschillende, vooral financiële, afspraken vastgelegd voor de autonome eilanden binnen het Koninkrijk. Verschillende mensen waren het niet eens met de voorwaarden.

- 1p **37** Noteer een manier waarop individuele burgers kunnen laten merken dat ze het niet eens zijn met de maatregelen zoals aangegeven in de COHO.

.....

.....

- 1p **38** Na de laatste verkiezingen is de uitslag bekend. De politieke partij Flower heeft de verkiezingen gewonnen met 8 zetels en gaat alleen regeren. De People's Party (PP) heeft 1 zetel verdiend. Wat is de rol van bovenstaande politieke partijen in het parlement?
- A Flower maakt deel uit van de coalitie en PP van de oppositie.
 - B Flower maakt deel uit van de oppositie en PP van de coalitie.
 - C Beide politieke partijen maken deel uit van de coalitie.
 - D Beide politieke partijen maken deel uit van de oppositie.